

OX2s inspel till energipolitisk inriktningsproposition

Det finns en rad åtgärder som måste vidtas för att kunna genomföra en elektrifiering av samhället och säkra en fortsatt konkurrenskraftig industri. OX2 bidrar gärna med ytterligare sakkunskap eller inspel men väljer här att hålla oss till de övergripande frågorna. I korthet är våra viktigaste medskick följande:

1. Bredda det energipolitiska målet till att omfatta all energi och sätt delmål till 2030
2. Ny energipolitik och nya spelregler måste utformas teknikinkluderande
3. Samhällets olika delar behöver ges instruktioner och incitament för att bidra till att uppfylla det energipolitiska målet

1. Energipolitiska målet behöver breddas och delmål till 2030 krävs

Energipolitiska målet om 300 TWh till 2045 är bra och skapar en långsiktighet för elproduktionen. Men målet ligger för långt bort. För att industrin ska våga göra nödvändiga satsningar för att ställa om behövs en målbild till 2030. Den målbilden behöver omfatta hela energisystemet - inte bara el.

Den totala energitillförseln till Sverige ligger på cirka 500 TWh. Av dessa har vi idag cirka 140 TWh¹ fossila bränslen som måste trängas bort av fossilfria alternativ. Även om en del kommer minska genom energieffektivisering kan inte allt elektrifieras. Exempelvis tung industri och sjöfart behöver alternativa bränslen. Vätgasen håller på att fasa in i energisystemet och här behövs en tydlig politisk plan för investeringarna ska bli av.

Målbilden behöver breddas till att säkra ett 100 procent fossilfritt **energisystem** till 2045 och delmål på hur många TWh som ska vara på plats år 2030 behövs så att industrin vågar investera.

2. Ett teknikinkluderande energisystem

Förnybar energi kan bidra med storskalig fossilfri elproduktion. De låga produktionskostnaderna för förnybart bidrar även till att pressa priserna för konsumenterna. Detta ihop med de stödtjänster som vind och sol kan leverera, samt energilagringsprojekt som exempelvis batterier, gör att branschen kan bidra med både större kapacitet såväl som stödtjänster samt balansering av större mängder energi.

Svenska Kraftnät behöver mandat

Ytterst är frågan om leveranssäkerhet en uppgift för Svenska Kraftnät. SVK behöver mandat att styra mot ett leveranssäkert system som är öppet och anpassat för alla kraftslag och ta ansvar för framtidens ökande behov. SVK bör få uppgiften att inte bara komma ikapp och uppfylla dagens behov utan även arbeta för att ligga steget före och möta morgondagens krav och förändrade förutsättningar. Nätutbyggnaden är fundamental för att klara detta. Med ett utbyggt och förstärkt elnät kan vindkraften bidra med mer kraft och fler stödtjänster.

¹ Energiläget 2022 – en översikt, Energimyndigheten, 2022

Spelregler behöver utformas teknikinkluderande

Det pågår just nu flera olika initiativ till att eventuellt ändra spelreglerna på marknaden. Om det framöver införs åtgärder som exempelvis kreditgarantier, Contract for Differences (CFDs) eller en kapacitetsmarknad är det av största vikt att regler och nya åtgärder inte gäller retroaktivt för att inte förändra förutsättningarna för redan gjorda investeringar. Det är även viktigt att de utformas teknikinkluderande. Med teknikinkluderande menar vi att inget kraftslag eller kombination av tekniker bör exkluderas eller särbehandlas. Denna princip är grundläggande för att möjliggöra ett så effektivt och samhällsekonomiskt lönsamt system som möjligt. Teknikutvecklingen inom energisektorn går just nu i en rasande fart. Utan teknikinkluderande spelregler finns risk att Sverige hamnar efter och tappar i konkurrenskraft.

3. Instruktioner och incitament för att uppnå målen

Länsstyrelse, Försvarmakten, EI och SVK – behöver öka takten och bli mer effektiva för att säkra utbyggnaden av elproduktionen, men framförallt styras mot mål för 2030 och 2045. Instruktioner och regleringsbrev till berörda myndigheter behöver uppdateras med ett tydligt uppdrag att samverka och föra en dialog med aktörer som bygger ut elproduktionen.

Samexistens med försvarmakten

Försvarmakten saknar instruktion i regleringsbrevet att bidra till att Sverige ska nå sina energimål. I Finland har staten utpekat ansvar till en person att säkerställa att försvarmakten bidrar. Detta saknas i Sverige. FOI har lämnat rekommendationer om hur Sverige bör göra för att få till samexistens med försvaret². Nu gäller det att genomföra dessa rekommendationer.

Fart i elnätsutbyggnaden

Elnätsbolagen behöver tydliga incitament för att effektivisera anslutningsprocessen för ny elproduktion och säkerställa effektiv användning av befintlig elnätsinfrastruktur, exempelvis genom reformering av kösystemen och villkorade avtal. Elnätsbolagen saknar incitament att nyttja elnäten mer effektivt genom digitalisering då deras respektive intäktsram till största del baseras på investeringar i traditionell elnätsinfrastruktur som transformatorer och ledningar. Gällande incitament för att påskynda och effektivisera anslutningsprocesserna har EI genom elnätsregleringen en given nyckelroll.

Komprimera planeringstiden

Takten i den regionala och kommunala planeringen behöver accelerera. Dalarna är pilotlän i regional planering av vindkraft där resultatet ska ligga till grund för kommunernas planering. Arbetet startade 2022 och ska vara klart april 2024. Först då tar kommunernas planering vid. Det innebär en planeringstid på minst fyra år. Planeringstiden måste komprimeras och resurser för att driva planering och korta handläggningstider behöver öka.

Incitament till kommuner och rättssäkert veto

Kommunerna behöver få tydlighet och uppmuntran till att bidra till utbyggnaden. Säkra ett kommunalt incitament för att skapa lika och gemensamma förutsättningar som både kommuner och aktörer kan förhålla sig till. Dagens situation där parterna avvaktar i väntan på att incitamentsutredningen ska resultera i ett skarpt förslag gör att utbyggnaden av ny fossilfri elproduktion stannar av. Processen för kommunal tillstyrkan behöver även bli rättssäker – kommunerna behöver komma in tidigare i processen och ett jakande besked ska gälla under hela tillståndsprocessen.

² Möjligheter till samexistens mellan Försvarmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft, FOI, 2022